

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

dhr. S.P.J.M. van de Pas
BEL/OMB

Telefoonnummer +31235144946
bas.van.de.pas@noord-holland.nl

1 | 4

Betreft: Feitenrelaas Starnmeer – bewoners Markenbinnen

Verzenddatum

16 OKT. 2020

Geachte leden,

Kenmerk

1484346/1502603

Aanleiding

In de commissievergadering Natuur, Landbouw en Gezondheid van 21 september 2020 stond op verzoek van GroenLinks de brief van de heer De Wildt (zie bijlage 1) inzake Starnmeer dijkversterking op de agenda.

In die commissievergadering was de heer De Wildt als spreker aanwezig. Wij hebben in deze vergadering toegezegd de brief van de heer De Wildt te beantwoorden. Onze reactie aan de heer De Wildt is hierbij als bijlage 2 toegevoegd.

Tevens hebben wij uw Staten een feitenrelaas toegezegd in een vorm van een brief waarin we u willen meenemen in de complexiteit en de voorgeschiedenis van het Starnmeer. Deze brief bevat het toegezegde feitenrelaas met in bijlage 3 een samenvattend overzicht van de belangrijkste data aangaande procedures en communicatie met bewoners van Markenbinnen.

Uw kenmerk

Gebiedsbeschrijving Starnmeer

Starnmeer is een droogmakerij in de gemeente Alkmaar van bijna 600 hectare groot en ligt ten oosten van het Alkmaardermeer.

De polder is in het jaar 1643 drooggelegd en is één van de vele droogmakerijen in Noord-Holland. De gedachte achter de drooglegging was het gebied economisch aantrekkelijk in te richten voor veeteelt. Hiervoor werd de waterhuishouding opnieuw ingericht om het overtollige regenwater te kunnen afvoeren en de polder te beschermen tegen overstromingen. Een netwerk aan afwateringskanalen, gemalen en regionale keringen werd aangelegd.

Bijzonder aan deze droogmakerij is dat een hoger gelegen veengebied er onderdeel van uitmaakt. Het veengebied ligt dus binnen de ringvaart

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

van de Starnmeerpolder. Het dorp Markenbinnen ligt op dit oude veengebied en ligt dus beduidend hoger dan het diepere polderdeel.

In 1905 is het fort Marken-Binnen gebouwd als onderdeel van de Stelling van Amsterdam. Het fort ligt noordelijk van het dorp Markenbinnen in het zuidelijk deel van het Starnmeer (Markerpolder). Hierdoor is er nog een extra component in de waterhuiskundige situatie ontstaan binnen de bestaande hoogteverschillen. Het inundatiegebied (het gebied dat onder water kon worden gezet ter verdediging van Amsterdam) ligt in het polderdeel.

De polder is met de compartimenteringdijken uiteindelijk opgedeeld in een zuidelijk deel (Markerpolder), centraal deel (Starnmeerpolder) en noord-westelijk deel (Kogerpolder en Oostwouderpolder). De Markerpolder, Oostwouderpolder en Kogerpolder zijn relatief hoog gelegen en bevatten nog oude veenlagen terwijl het centrale deel veel lager ligt en vooral uit zavelgrond bestaat.

Landgebruik en waterbeheer

Het Starnmeer kan gezien worden als een blauwdruk voor de meeste aangelegde polders in Laag Holland. Een goede balans in gebruiksfuncties van de polder (wonen, landbouw en natuur) vraagt om een gedetailleerd werkend watersysteem met een gereguleerd peilbeheer. Maatwerk en differentiatie zijn hierbij noodzakelijk omdat elke gebruiksfunctie een eigen waterpeil vraagt en de beïnvloeding van het oppervlaktewater op grondwater zijn beperkingen kent. Landbouw rendeert beter bij lagere grondwaterstanden in tegenstelling tot natuur en wonen. Lagere grondwaterstanden kunnen uiteindelijk zorgen voor mogelijke verzakkingen van infrastructuur en woningen (door bodemdaling), CO₂ uitstoot door veenoxidatie en droogteschade voor natuur. Om zo veel mogelijk tegemoet te komen aan de diverse belangen, is het Starnmeer onderverdeeld in veel peilgebieden waar verschillende streefpeilen worden gehanteerd.

Rollen en verantwoordelijkheden overheden

De waterbeheerder regelt met sluizen, stuwen en gemalen het niveau van het oppervlaktewater en grondwater. Het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK) stelt hiervoor het waterpeil vast voor regionale oppervlaktewateren. Regionale wateren zijn aangewezen in de provinciale verordening (straks: omgevingsverordening op basis van de omgevingswet). HHNK stelt per gebied het waterpeil vast in de vorm van een peilbesluit en heeft een zogeheten inspanningsplicht om het vastgestelde waterpeil zo goed mogelijk te handhaven. Het peilbesluit van Starnmeer is in 2009 voor het laatst vastgesteld door HHNK en bestaat uit 26 peilgebieden waar verschillende streefpeilen gelden. Dit is ingegeven door de verschillende gebruiksfuncties en de hoogteverschillen binnen de Starnmeerpolders. Daarnaast kan HHNK een watervergunning afgeven waarmee afgeweken kan worden van het peilbesluit. Dit is recentelijk nog gebeurd.

Naast het peilbeheer heeft een hoogheemraadschap ook een uitvoerende taak rondom het beheer van regionale keringen. De

provincie heeft hierin een kaderstellende en toezichthoudende rol door de normen en de toetspeilen vast te stellen waarop vervolgens de waterschappen de keringen elk 12 jaar toetsen en op orde brengen. Hierover rapporteert het hoogheemraadschap jaarlijks aan de provincie. Dit alles is vastgelegd in de Waterwet en uitgewerkt in de provinciale verordeningen.

Zoals aangegeven ligt het dorp Markenbinnen relatief hoog binnen het poldersysteem. Dit is al zo sinds de ontstaansgeschiedenis van de polder. Het grondwater zal altijd in zekere mate van het dorp naar de dieper gelegen delen van de polder stromen maar ontvangt ter suppletie weer grondwater uit andere hooggelegen veenweidegebieden zoals het nabijgelegen Wormer- en Jisperveld. Ten aanzien van eventuele verzakkingen van huizen, schade aan rioleringen en wegen in Markenbinnen door eventueel zakkend grondwater is de gemeente het primaire bevoegde gezag. De Raad voor de Leefomgeving en Infrastructuur heeft recent geconcludeerd dat dergelijke verzakkingen in de veenweidegebieden meer gaan voorkomen en een grote schadepost kunnen vormen. De gemeente Alkmaar laat momenteel een inventarisatie uitvoeren van gebieden die een potentieel risico lopen op lage grondwaterstanden, bodemdaling en droogvallende funderingen. Markenbinnen is één van de dorpskernen waar dit onderzoek in gang is gezet. Na afronding ervan zullen wij u nader informeren over de onderzoeksresultaten.

Betrokkenheid en communicatie met bewoners

Een groep bewoners van Markenbinnen, waaronder de heer De Wildt, is zeer betrokken bij hun directe landelijke omgeving en maakt zich zorgen over ontwikkelingen in de Starnmeerpolder. Die zorgen hebben vooral betrekking op de rol van HHNK. Volgens een deel van de bewoners heeft het hoogheemraadschap onvoldoende oog voor de grondwaterproblematiek, de mogelijk negatieve effecten van het peilbeheer, landschappelijke inpassing en nut en noodzaak van versterkingen van regionale keringen en voor burgerparticipatie. Naast HHNK zijn ook leden van GS en PS hierover de afgelopen jaren regelmatig benaderd met e-mails, brieven en het rapport 'Water als Defensie'.

Vanaf 2016 verzette een groep bewoners zich juridisch tegen een door HHNK afgegeven vergunning voor een peilaanpassing (onderbemaling) bij een veehouder in de Starnmeerpolder omdat de peilverlaging scheuren aan hun woningen en het nabijgelegen fort zou veroorzaken. De Rechtbank en in november 2019 ook de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft de groep bewoners in het ongelijk gesteld omdat ze geen belanghebbende is; de bewoners wonen te ver af van de betreffende veehouder zodat er geen sprake kan zijn van (potentiële) schade aan hun woningen en het fort. De provincie en de gemeente Alkmaar hebben in die rechtsgang een WOB-verzoek van de bewoners ontvangen en beantwoord.

Vanuit de groep bewoners is er ondertussen een aangepast plan opgesteld om alle opgaven in Markenbinnen en de Starnmeerpolder aan

te pakken, opnieuw onder de naam 'Water als Defensie'. Het plan bevat grootschalige aankoop van landbouwgrond en peilverhoging, teelt van Azolla (een natte teelt), plaatsing van duurzame energie en aanleg van enkele woningen en een wandelpad. Door waterpeilverhogingen zou volgens de bewoners minder of geen dijkversterking nodig zijn in de Starnmeerpolder. Het plan zou gerealiseerd moeten worden door middel van een gebiedscoöperatie, een idee dat is ontstaan naar aanleiding van gesprekken met Prof. Dr. Veerman die een advies heeft uitgebracht aan de provincie over de problematiek van de bodemdaling in Noord-Holland.

De genoemde coöperatie kan interessant zijn in de gebiedsprocessen. Wij wachten hierbij de definitieve oprichting van de coöperatie af met informatie over welke doelen en taken de coöperatie wil gaan oppakken en uitvoeren, welke doelgroepen in het bestuur van de coöperatie vertegenwoordigd zijn en hoe de coöperatie de inwoners en grondeigenaren in het gebied bij haar plannen gaat betrekken.

Wij zijn uiteraard geïnteresseerd in de vervolgstappen rondom de gebiedscoöperatie en afhankelijk hiervan kunnen wij een vraag over onze rol hierbij beantwoorden.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

plv,

provinciesecretaris

H.J. Schartman

voorzitter

A.Th.H. van Dijk

Deze beslissing is namens Gedeputeerde Staten genomen door het lid van het college dat met dit onderwerp is belast

Bijlagen: brief van de heer de Wildt (1), reactie GS op de brief van de heer de Wildt (2) Samenvattend overzicht van de belangrijkste data aangaande procedures en communicatie met bewoners van Markenbinnen (3).